

VIII. člen.

Občine, v katerih je domačega učilniškega zaklada zadosti, da z njim zalagajo vse potrebe svojih ljudskih učilnic, imajo pravico, s prebitki, če jih je morebiti od tega zaklada kaj, plačevati deželne naklade normalno-šolskega zaloga v občini predpisane.

IX. člen.

Za ustanovitev in razhodke meščanskih učilnic naj potrebno skrb imajo učilniški okraji, kateri so upravičeni, v to namero na vse neposrednje davke brez izrednega priklade razpisati do po 10 gld. okrajnega učilniškega naklada od vsakih 100 gld. rednega davka.

Za višje odstotke tega naklada je treba deželnega zakona.

X. člen.

Ta zakon stopi v moč 1. januarja 1875. leta.

XI. člen.

Mojima ministroma za bogočastje in nauk ter za financije naročam, ta zakon izvršiti.

Gödöllö, dne 19. decembra 1874.

Franc Jožef l. r.

Pretis l. r.

Stremayr l. r.

Dopisi in novice.

Iz Gorenjskega. — Prebravšim g. F. Stegnar-jev »Odgovor Schlzgt.-ie v zadnjem listu »Tovariš-a« prišel nam je nehotoma v spomin dobro znani pregovor: »En norec vé več vprašati, kakor mu sto modrih more odgovoriti«. Enak je namreč ta pregovor na las unemu, ki se glasi: »Zabavljati je lahko, bolje narediti pa težko.« Kdor djanje in nehanje ljubljanske »Schlztg.-e« koljč-kaj hoče prevdarjati, pride k spoznanju, da kakor ima slaboglasna »Presse« lažnjivi »Motto«: »Gleiches Recht für Alle«, enako tako si bi smela »Schlztg.-a napisati na čelo napis: »Mi smo mi, a vi (národní učitelji) ste naše smeti«. To da, v resnici ta »mi« zastoji le v psovanju, zabavljanju in drugih enacih junških činih; da bi pa učenjaki imenovanega »lista« pokazali tudi kaj djanjskega, kar bi našemu šolstvu v resnici moglo koristiti, tega bomo zastoj pričakovali menda do sodnega dneva. —

Gospod Stegnar ni nikdar razglaševal svojega zemljevida kot nedosegljivo in neprekosljivo delo; boljše je bil pa vendar, kot oni, katerega nemškutarski učitelji izdali — niso. Za uk zemljepisja v pričetnih ljudskih šolah nam tudi posebno na tančno sestavljenega zemljevida treba ni, in ko bi bil g. Stegnar narisal v svojo karto še gorovje in kantonske ceste, bi zadostovalo njegovo delo, ponovim odločno, pričetnim ljudskim šolam, ki niso »univerzec niti »gimnazije« popolnoma. Kar pa na Stegnarjevem začasnem zemljevidu manjka, to dodá po večjem menda vsak učitelj lahko sam; zakaj, ne mislite vi ljubljanski mogočniki! da smo učitelji zunaj po deželi tako zelo nevedni in

zabiti, da bi otrokom ne vedili na zemljevidu pokazati, kje stoje n. p. Triglav, Koroško-štajarski mejniki, Črna perst, Porežén; notraunjski Snežnik, dolenski Gorjanci i. t. d. Staviti bi pa tudi hotli stoták na sold, da, ko bi bil izdal kdo izmed ljubljanskih velemožev in njih veroizpovedanja omenjeni zemljevid, nihče bi se ga ne bil smel s kritiko dotakniti, marveč v časti ga bili morali ineti vsi kranjski učitelji, kakor ima Turčin svoj »korán«. To da, — g. Stegnar, kateremu zmožnosti nemore odrekati nikdo, ako ne gleda skozi nemčurske načelnike, g. Stegnar prederzne se biti v kljub temu, da je c. k. okrajni šolski nadzornik, še vendar narodnjak, in v tem tiči njegova pregreha, toraj: — v blato z njegovim izdelkom! Bog nas varuj! vsi slovenski učitelji nismo mogli biti rojeni dol v kočevskih hribih; — če spoštujemo toraj svojo narodnost in se ne sramujemo milega maternege jezika, pustite nas zaradi tega na miru. Mi hočemo ostati zvesti narodski postenjaki; vi pa bodite magari še desetkrat večji veternejaki, in s tem: mirna Bosna! — . . . vič.

— *Prist.* V taistem času, ko še ni bilo »Schltzg.-e«, da bi bila javno mnenje kazila, niti vrednikov in vredničičev temu listu, ki bi bili terorizirali narodne učitelje, je g. Stegnar narisal tudi sestavo metrične mere, kar je bilo tačas silo potreba, ker nismo imeli takih pripomočkov v slovenskem jeziku. — Ko je pa prišla Guenetova meterska mera prestavljena v slovenskem jeziku, je priporočal g. Stegnar sam te table, rekoč, da so boljše od njegovih. Iz tega se vidi, kaj vodi g. Stegnarja pri njegovim delovanju. — Vendar pa mora vsak učitelj, ki pozna Steg. sestavo metrične mere, spoznati, ako hoče resnico govoriti, da se pri mladini lože podučuje po Steg. sestavi, kakor po Guenetovi, posebno, kar se tiče tako potrebnega primerjanja stare mere z novo. — Kar pa se tiče Stegnarjevega zemljevida, zadostuje po vsem temu, kar tirja 148. ber. vaja II. berila. Na drugačno berilo se pa g. Stegnar ni mogel ozirati, ker ga tačas nismo imeli, niti ga še sedaj nimamo.

— *Iz seje c. k. dež. šl. sveta* dne 21. januarija 1875. Perovodja prebere rešene vloge. — Ravnatelj u c. k. realne gimnazije v Rudolfovem se prizna četrta petletna doklada. — Sporočilo c. k. k. dež. šl. nadzornika v nadzorovanji šol v Šentvidu pri Berdu, na Berdu in v Ratečah se vzame v vednost. — Začasni učitelj v Krašnji postane učitelj (zač.) v Žuzemberku in konec februarja 1875. l. popusti sedanjo službo, kar se je vzelo na znanje. — Dva učenca in 4 učenke na vadnici oprosté se šolnine. — C. k. deželni vladi se naznanijo lj. šole v Cerknici in Vodich, da dobe Laherjev tabló čebeloreje. — Deržavno štipendijo 50 gl. dobi kandidatinja I. razreda H. I. po smerti neke druge. — Učiteljskemu kandidatu se ustavi obrok derž. štipendije, izplačiven konec januarija, ako se poboljša, ima naprej vzivati štipendijo. — C. k. okrajni šl. svet v Kočevju predlaga svoje pozvedbe zastran farovža v Koprivniku za šolo s tem, da se Verderberjeva zapuščina prepušča farovžu, predlaga pa tudi prošnjo občine, da ji ostane deržavna podpora 1200 gl., privoljena za zidanje šole, tudi v tem slučaju, ako se načert prearedi; predložilo se bode sl. ministertvu. — Nek učitelj na bivši c. k. normalni šoli, ki je že od svoje plače 420 gl. odrajtal službeno takso, plačal bode v pokojninski zavod le toliko, kolikor njegova sedanja plača s petletnimi dokladami vred, presega ono prvotno svoto. — Prošnja nekega učitelja na realki, da bi se njemu, enoletnemu prostovoljcu, spregledala vojaška služba, predlaga se deržavnemu vojnemu minist. — C. k. okr. šl. svet v Radovljici nasvetuje, da bi se namestna učitelja postavila na dvorazredni šoli v Radovljici in v Zaspeh. — Odobri se, in namestovalca bota imela nagrado iz prihodkov spraznjenih služeb. — Šola v Suhorjem bode dobila iz normalne šolske zaloge

600 gl. pripomoči, da popolnoma dodela šolsko poslopje. — Na dopis kranjskega deželnega odbora, v katerem se obznani sklep deželnega zbora zastran troške-nega prevdarka 4razredne ljudske šole v Toplicah pri Zagorji, odgovori se v smislu §. 60. derž. p. 14. maja l. 1869 št. 62. derž. zak., ko se ob enem naznani izid o preskuševanju troškinega prevdarka. — C. k. okraj. šl. svetu se tudi vkaže, da naj se v porazumljenji z rudnikom šolsko poslopje za stalni namen ljudskega poučevanja šolske občine vknjiži. — Ravnateljstvo ljubljanske gimnazije predlaga prošnjo »Sokola«, v kateri zahteva odškodnine za izdajke pri poučevanju gimnazialnih učencev l. 1871/72. — Na to se tako odgovori, da se je za vse troske pri poučevanju, za kurjavo i. t. d. odškodnina že odmerila in splačala, dež. sol. svet nemore privoliti še posebne odškodnine. — Prošnja nekega upokojenega lj. učitelja za zvišanje penzije, odda se deželnemu odboru, da naj priterdi, da se temu učitelju izvanredno k letnemu donesku doda še nekaj iz kraj. pokoj. zavoda.

Dne 4. svečana 1875. Predsednik, vodja c. k. deželne vlade, vitez Vidman obzaluje smert uda dež. šl. sveta, g. dr. Etbina Coste. — Preberó se rešene vloge. — Sporočilo derž. šl. nadzornika za humanistično stroko o nadzorovanji c. k. realne gimnazije v K. m. januarija t. l. se je vzelo v znanje in predložilo sl. ministerstvu. — Zapisek učil za prosto risanje na c. k. gimnaziji v Ljubljani potrebnih, se je predlagal ministerstvu z nasvetom, da se odobri. — Sl. ministerstvu se je predložilo poročilo ravnateljstva višje deržavne realke o obert-nijski šoli, ter ob enem prosilo za deržavno podporo (subvencijo) 2000 gl. za l. 1874/5. — Na realki ima jenjati prvo polletje s koncem m. februarija. — Slav. ministerstvu se predlaga: prošnja bivšega učenca na c. k. učiteljišču, da nadaljuje svoje študije; potem prošnja, za privoljenje, podvreči se učiteljskemu spraševanju za meščanske šole, da bi se pregledala zrelostna skušnja in dve-letna praksa pri šolstvu. — Posvetovalo se je o ukaznem načertu sl. c. k. mi-nisterstva zastran določeb, kako imajo vredjena biti šolska poslopja za javne ljudske in meščanske šole in o skerbi za zdravje po teh šolah; nasvetuje se nekaj prememb in tako se predlaga sl. ministerstvu. — C. k. okraj. šl. svetu v Černomlju so se nazaj poslala pisma, v katerih se je obravnovalo za meščansko šolo v tem okraji. Naročilo se je, da naj se dalje obravnava, in tudi se je ukazalo, naj se razširjujejo ljudske šole. — Slavno c. k. ministerstvo se je vnovič prosilo, naj privoli, da se napravi poslopje za možko in žensko c. k. učiteljišče; vhodi naj bodo ločeni, stavili so se nasveti, kako dobiti pripravi prostora za poslopje, a še poprej se bode načert predložil zdravstvenemu svetu v odo-brenje. — Krajnemu šolskemu svetu v Šmartnem pri Litiji se je privolilo 1000 gl. deržavne podpore v pripomoč pri šolskem zidanji, prošnja pa za pripomoč iz kranjskega šolskega zavoda se predlaga kranjskemu deželnemu odboru, da po-stavi v proračun doplatež tega, kar se bode še l. 1875 potrebovalo. C. k. okr. poglavarstvu v Litiji se je odgovorilo, da ni ga zaderžka, da bi se ne predpi-sala in pobirala 50 % doklada za šolo v Šmartnem, ker je pričakovati, da bode tudi deželni zbor to pobiranje odobril, kar bode predlagal deželni odbor; šolska občina je tako dolžna vkladati za šolsko zidanje, ker je to že poterjeno in je neogibljivo potrebno, da se šola postavi. — Neki c. k. okraj. šolski svet je vprašal, kako ima ravnati z zanikernimi kraj. šolskimi svetl. Napotil se je na §. 23. šolsk. nadzorstva št. 11. in pristavilo se je, da ima okrajni šolski svet že sam po sebi oblast do podredjenih oblasti, in je tudi odgovoren za spolno-vanje postav. — Sporočilo ravnateljstva deržavne gimnazije v Kočevji, da se mu privoli denar za napravo telovadnega orodja, predlaga se slavnemu minister-

stvu. — Nekemu lj. učitelju se je odreklo izplačilo plače za 3 mesce naprej. — Od l. 1876 boče plača lj. učitelju Preddvorom (okr. Kranjskega) po 500 gl. na leto. — Srenja v Kropu za l. 1873/74, v katerem ni bilo učitelja, ne boče plačevala šolnine, a druge davščine ostanejo, ker vsled postave 29. aprila 1873 št. 22. se drugi prihodki vplačujejo v učit. pokojninski zavod.

Iz Ljubljane. Hranilnica Ljubljanska je v poslednjem svojem občnem zboru razdelila te-le darove: Ubožnici Ljubljanski 2500 gld., — zavodu malih otrok 200 gld., — katoliškemu društvu za zimsko obleko ubozih otrok 100 gld., — gimnaziji Ljubljanski 200 gld., Novomeški 100 gld., Kranjski 100 gld. in Kočevski 100 gld., — Ljubljanski realki 200 gld., učiteljski pripravnici 100 gld., obema mestnima šolama v Ljubljani po 150 gld., — »Schulpfennig-u« 100 gld., »Národní šoli« 100 gld., — nunski dekliski šoli v Ljubljani 300 gld., — nunski dekliski šoli v Škofji Loki 100 gld., — ljudski šoli v Novem mestu 100 gld., — protestantski ljudski šoli v Ljubljani 200 gl., — muzični šoli Ljubljanski 200 gld., — družbi bolnikov v Ljubljani 100 gld., požarni družbi v Ljubljani 200 gld., — bolnišnici otroški v Ljubljani 200 gld., — bolnišnici deželni za Ljubljanske bolnike 200 gld., — za kosilo Kranjskih ubozih dijakov v Gradcu 150 gld., — družbi diurnistov 100 gld., — za podporo nemškemu gledališču 300 gld., — zgodovinskemu društvu v Ljubljani 100 gld., — mestni godbi 100 gld., — družbi rokodelskih pomočnikov v Ljubljani 50 gld. — V tem zboru je bil tudi račun stroškov za zidanje nove realke naznanjen, ki znašajo čez 480.000 gld.

— Ob štajarski Savi šolstvo verlo napreduje. Na Blanci se je letos otvorila Irazredna ljudska šola. V Sevnici je bila pred 3 leti v starem poslopji Irazredna šola, zdaj pak je uže 3 razredna v lepem, čisto novem, kaki grajščini podobnem poslopji. Tudi Rajhenburg je imel pred 4 leti le Irazredno šolo, koja je zdaj že trirazredna. — Brežkej 4razrednej deški šoli sta prirastla še dva razreda dekliske šole. Tudi Videm hrani v svojej sredi hvalevrednih prijateljev šolskega napredka, kojim je vedno najnujnejša skerb, da kupijo pripravnega prostora in prej, ko prej zidajo novo šolo. Staro ondošno šolsko poslopje svojim namenom pač ne more več zadostovati. Besede mikajo, zgledi pa premaknejo. Sosednjega Krškega mestica jelo je sram biti, da ima samo Irazredno šolo, a kako si pomagati k več razrednej. Dobrodejno se vsmili v tej zadevi hvalevredni g. Hočevar, ter jim obljubi, ka hoče zidati ne le 4razredno lj. šolo, temuč tudi eno srednjo šolo, za kar že pripravljajo. — Na ta način naj se stanje ljudstva zboljšuje! »Neumnost je naj dražja stvar na svetu.« V. J.

Is c. k. založbe šolskih bukev pride na Kranjsko po številu šolskih otrok 1919 gl. 43 kr. Razdeljuje se to po okrajih tako-le: Kerško dobiva 231 gl. 77 kr.; Postojna 208 gl. 70 kr., Kočevje 200 gl. 95 kr., okolica Ljubljanska 188 gl. 56 kr., Kamnik 188 gl. 56 kr.; Kranj 183 gl. 90 kr., Rudolfovo 148 gl. 45 kr., Planina 139 gl. 12 kr., Černomelj 126 gl. 74 kr., Radovljica 112 gl. 77 kr., Litija 97 gl. 28 kr., mesto Ljubljana z vadnico 92 gl. 63 kr. Vloge, v katerim se prosí za bukve, se predlagajo naj dalje do konca marcija pri c. k. dež. šl. svetu.

(*Skušnje na kmetij. šoli v Gorici.*) Kakor je »Gosp. list« naznanil v 2. štev. bile so 4. in 5. p. m. preskušnje za prvo šolsko polletje zjutraj od 9 — 12, popoldne od 2 — 5. Izpraševalo se je iz sledečih predmetov: Iz trtoreje, iz poljedelstva oddelek »obdelovanje travnikov in pašnikov, gozdarstvo, gospodarstvo, živalstvo, anatomija.

— *Iz seje deželnega odbora 5. marca.* Zarad stalne osnove in vredbe nadaljevalne šole za obertnjiske učence v Novem mestu se je deželni odbor obrnil na c. k. deželni šolski svet ter je naročil Novomeškemu županstvu, da v porazumljeni z vodstvom Novomeške gimnazije poroča o vseh potrebščinah te šole, namreč o potrebnih šolskih prostorih, o stroških za kurjavo in svečavo, o učnih pripomočkih, o nagradah za učitelje itd., kakor tudi o tem, koliko dotičnih stroškov prevzame mestna občina.

— Za nakup deželne kmetijske šole na Dolenjskem je presvitli cesar potrdil sklep lanskega deželnega zbora, da sme deželni odbor do 80.000 gold. svojih obligacij prodati.

— Od kod ime »Fibel«. — Abecednico je prvi spisal Gotthelf Fibel. Ko je prišla ta knjižica na svitlo, so veliko od nje govorili in pisali o »Bienrodische Fibel.« Take knjižice so imenovali Fibel, ker lastno ime je postalo splošno ime.

— Odbor društva sv. Mohorja je letos obdaroval naslednje rokopise: 1. »Največi revež« — obraz iz vsakdanjega življenja, spisal J. Ogrinec; 2. »Hranilnice in posojilnice na kmetih,« sp. dr. Jože Vošnjak in 3. »Menjice in menjicne pravice« sp. J. Tonejec. Povesti: »Zlatovlaska« in »Možu oralo, ženi kuhlja«, ste sprejeti v porabo; vsi drugi rokopisi so bili pošiljalcem zopet izročeni.

— † Umerl je 4. marcija g. Valentin Krek, učitelj v Komendi pri Kamniku. Ranjki je bil rojen v Selcah na Gorenjskem l. 1837; svoje dni je bil prav spreten in marljiv učitelj. Bolehal je dalj časa, nesrečna operacija po nekem mazaču je bila bajé bližnji vzrok njegovi smerti. — V Šentjanzi, soštanj. okraji, Josip Veljak, učit. — V Soštanji na slov. Štajarskem tamošnji učitelj g. Peter Musi nagle smerti. Odlikovan je bil s zlatim križcem, in je bil že eno leto v pokoju. Bil je narodnjak in svoje dni tudi dopisovalec »Tov.« N. v m. p.!

— Učiteljska spraševanja v Ljubljani bodo 19. aprila t. l. Skrajni čas za razglašenje je do 12. aprila. Na poznejše vloge se ne bode ozir jemalo. Spraševanci naj se kar 19. aprila ob 8. uri dopoldne oglašé na c. k. učiteljsku, da se začne pismeno spraševanje.

Zahvala.

Gosp. dr. Valentu, ki je podaril „Narodni šoli“ 5 parov železnih róčnikov za telovajo, da se podelé kaki šoli, izrekuje dolžno zahvalo
Odbor „N. šole“.

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. V Dobernc̄ah učit. služba, l. p. 450 gl. in prosto stanovanje. Prošnje do 20. marcija pri krajnem šolskem svetu v Dobernc̄ah. (Post Treffen. Unterkrain.)

Na Stajarskem. V Št.-Jurji pod Rifnikom na 4razredni ljudski šoli učiteljska služba s služnino III. razreda. — Prošnje do konca marcija krajnemu sl. svetu v Šent-Jurji pod Rifnikom (an der Südbahn).

Premembe pri učiteljstvu.

G. J. Čuk iz Poloma v Kočevji v Dolenjo vas pri Ribnici.

Popravek. V zadnjem listu »Tov.« str. 68. — 4. Otle mere beri: Jeden liter = $\frac{16}{1000}$ vagana.